

Remissyttrande

Handläggare

Michael Diemer
Enheten för åtgärdssamordning
Michael.diemer@havochvatten.se

Datum 2025-07-01

Dnr 2025-1641

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Promemoria Ny förordning om invasiva främmande arter

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten välkomnar en ny förordning om invasiva främmande arter som även inkluderar arter av betydelse för Sverige. Myndigheten delar dock inte bedömningen att förbudet i 3 kap. 1 § 8 endast ska gälla för det allmänna i egenskap av fastighetsägare eller rättighetsinnehavare, eftersom det kommer att avsevärt försvåra arbetet med att utrota eller begränsa spridningen av de invasiva främmande arterna på den nationella förteckningen. Myndigheten avstyrker därför förslaget om ett begränsat ansvar i 3 kap. 5 § i dess nuvarande utformning. I övrigt lämnar Havs- och vattenmyndigheten de synpunkter som framgår nedan.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Generella synpunkter

3 kap. 5 § i förslaget till ny förordning om invasiva främmande arter undantar ägare eller innehavare av särskild rätt till fastighet som inte är en statlig myndighet, kommun eller region från förbudet i samma kapitel 1 § 8 mot att tillåta arter på nationella förteckning att reproducera sig eller växa. Förslaget motsvarar inte det förslag som togs fram av Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket. Det nya förslaget innebär ett mycket begränsat ansvar för privata fastighetsägare och kommer i praktiken att omöjliggöra att arter på den nationella förteckningen kan utrotas i landet.

Detaljerade synpunkter

Ny förordning om invasiva främmande arter

3 kap. 4 §: Då undantag görs för punkten 5 i första paragrafen 3 kap. "tillhandahållas på marknaden, förmedlas eller på annat sätt överlåtas" så föreslår Havs- och vattenmyndigheten att ett krav på överlåtaren att informera mottagaren om förbudets ikraftträdande. Detta blir särskilt viktigt i de fall det handlar om sällskapsdjur, till exempel akvariefisk, där inget undantag finns för avlivning. Alternativt kan det förtydligas att syftet är att möjliggöra en överlåtelse till annat land.

3 kap. 5 §: Bestämmelsen handlar om "befintliga bestånd" och anger att för sådana bestånd gäller förbudet i 3 kap. 1 § 8 endast för vissa aktörer. Det framgår dock inte vad som avses med

"befintliga bestånd". Havs- och vattenmyndigheten befarar att bestämmelsen kommer bli svår att tillämpa på grund av svårigheten att avgränsa ansvarsområdet. Vid varje givet tillämpningstillfälle kommer ett bestånd att vara "befintligt" – just vid den tidpunkten. Man kan då tänka sig situationer då den som i själva verket är ansvarig för att åtgärda ett visst bestånd kommer hävda ansvarsfrihet med hänvisning till att det var ett befintligt bestånd vid förordningens ikraftträdande.

Om "befintliga bestånd" avser de bestånd som finns vid tidpunkten för förordningens ikraftträdande behöver detta framgå av en upplysningsbestämmelse eller på annat lämpligt sätt. Den bör då utformas så att den täcker såväl landlevande arter som vattenlevande arter.

Havs- och vattenmyndigheten uppfattar bestämmelsen i 3 kap. 5 § som att förbudet i 3 kap. 1 § 8 gäller alla och envar (även privata fastighetsägare) när det är fråga om "nya" bestånd. Detta framgår dock endast motsatsvis av den föreslagna regleringen och av pedagogiska skäl bör det övervägas om ansvaret bör framgå tydligare.

Det är viktigt att förtydliga skillnaden mellan att odla, tillåtas reproducera sig eller växa, eller släppas ut i miljön.

I promemorians bakgrund (3.2 Enskildas ansvar för att bekämpa invasiva främmande arter) står att staten, beroende på resurser och prioriteringar, i enskilda fall kan ta ansvar för bekämpning av arter på privata fastigheter. Det är dock Havs- och vattenmyndighetens uppfattning att staten med nuvarande förslag, det vill säga utan ett förbud mot att låta befintliga bestånd av arter på nationella förteckningen, reproducera sig eller växa, för privata fastighetsägare, endast kan bekämpa arterna givet dessa fastighetsägares tillåtelse. Detta också i fråga om mycket högt prioriterade bekämpningsinsatser – exempelvis när det handlar om den enda förekomsten av arten i landet.

4 kap. 7 § anger att den ansvariga myndigheten även ska identifiera vilka av de arter som är upptagna på den nationella förteckningen som, i hela eller delar av landet, inte är möjliga att utrota och därmed ska omfattas av hanteringsåtgärder. Med tanke på det undantag i 3 kap. 5 § som föreslås blir det i praktiken omöjligt att utrota sådana arter med befintligt bestånd på den nationella förteckningen (se ovan) varför skrivningen måste ses över.

6 kap. 2 §: Krav ställs på Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket att identifiera prioriterade spridningsvägar för de arter som är upptagna på den nationella förteckningen och redovisa dessa i en handlingsplan. Handlingsplanen för spridningsvägar har precis uppdaterats i samband med Sveriges rapportering till EU-kommissionen. Att identifiera prioriterade spridningsvägar och redovisa dessa i en handlingsplan är ett omfattande arbete och bör genomföras inför och i anslutning till nästa EU-rapportering snarare än i anslutning till ikraftträdande av den nya förordningen

Bilaga 1: Under "Marina evertebrater" är nu kinesisk dammussla (*Sinanodonta woodiana*) listad men det är en limnisk evertebrat. Antingen kan ordet "marina" strykas i tabelltiteln eller bytas ut till "akvatiska" om denna uppdelning av arterna ska bli korrekt.

Då förslaget till bilaga 1 nu är en sammanslagning av Havs- och Vattenmyndighetens arter och Naturvårdsverkets arter så är det inte längre tydligt vilka arter som vilken myndighet ansvarar för. Ett förslag är att komplettera bilagan med ytterligare en kolumn "Ansvarig myndighet" då det inte

alltid är helt uppenbart om en art lever i vatten eller på land. Se exempel sydfyrling och strandkotula.

Miljöbalken

29 kap. miljöbalken: Havs- och vattenmyndigheten menar att det är angeläget att straffbestämmelsen i 29 kap. 2 c § miljöbalken ändras så att den även omfattar hantering av invasiva främmande arter på den nationella förteckningen. Det bör även vara tillräckligt med oaktsamhet för att ansvar ska kunna aktualiseras. Det beror på att det är mycket svårt att bevisa grov oaktsamhet i dessa ärenden.

Förslag till förordning om ändring i avfallsförordningen

Havs- och vattenmyndigheten har inga synpunkter.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Anna Ledin efter föredragning av avdelningschefen Johan Kling. I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetschefen Susanne Spets, enhetschefen Karin Wall, utredaren Lina Tomasson, utredaren Michael Diemer samt verksjuristen Therese Hansson medverkat.

Anna Ledin

Johan Kling

Johan Kling

Kopia till:

gabriella.modin@regeringskansliet.se